

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Mejelen hetenként egyszer szombaton, másfél lpen.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Karácsonykor.

A nagy városban nincs karácsony.
Fény leng itt mindig, minden házon,
Ezer nagy ablak villanytól sugárik . . .
S karácsony este olyan, mint egy másik!

A mi falunk máskor homályos
Utcája most végig világos.
Fehér sorában a kis házikóknak:
Máskor behunyt ablakszemek ragyognak!

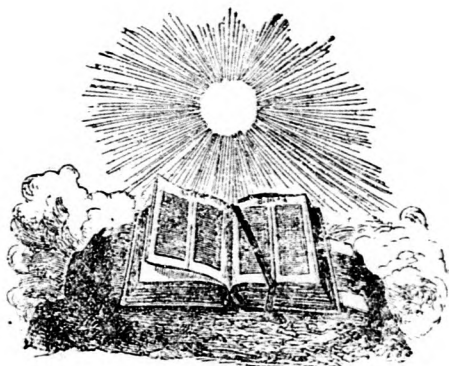
Meglátni ott most faluszerte:
Hogy ez az est karácsonyeste.
A házikókban ünneplő családok,
Az ég is szebben mosolyog rájuk!

Kint, az ablakok fénye mellett,
Kántáló fiúk énekelnek . . .
Bent édes viszhang kél a szívek mélyén:
„Krisztus Urunknak áldott születésén“ . . .

Ottan most nincsenek szegények,
Egyek: családtagok, cselédek.
Máskor is így van, de kivált ez este
Hajlóbb a szív a testvér-szeretetre!

— Itt a városban nincs karácsony.
Vásári, nagy zaj az utcákon.
A karácsonyból sehol semmi, semmi,
Talán itt rá sem érnek ünnepelni!

SZABOLCSKA MIHÁLY.

Megváltás.

Örülj erőssen Siomnak leánya, örvendezz Jeruzsálemnek leánya. A te királyod eljő tenéked igaz és szabadító.

Ez a mi karácsonyi örömünk és boldog reménykedésünk is, mely a szorongatott szív teljességéből fakad. Mert valóban szorongattatunk. A korszellem elébünk került s a haladással, a fejlődéssel már a mi egyházunk is mind többször ütközik s nem lehet tagadni, hogy úgy a tudományos kutatás, mint a társadalmi mozgalmakkal szemben mi is gyakran a tekintélyi elvekhez kényszerítettünk. Hát az autonomikus intézményeknek meghanyatlása, egyházunk régi szabadságának alászállítása és megfogyatkozása!

A kinek szemei vannak a látásra, mind ezeket nyilván láthatja, s a ki szabadítót keres, annak szívében most éppen úgy, mint az enyém-ben valami belső nagy várakozással csendül fel a próféta biztatása, arról a megígért Messiásról, karácsonyi királyról, a ki az idők teljességében eljött a földre s a ki most is szabadítást ígér és szabadítást is ad. Mind abban a nagy veszed-

lemben, a melybe a korszellemmel való össze-ütközésünk miatt kerültünk, mindazon szolgaság ellen, melybe az állami intézményekhez való függésünk és a szegénység folytán jutottunk.

Több összefüggő cikksorozatban szándékozom idevonatkozólag az olvasókhöz fordulni s az egyház külső és belső reformjára vonatkozó gondolataimat előadni. Kérem szíves keresztyéni türelmüket és jóakarataikat.

* * *

A mi helyzetünk nehéz a tényleges szegénység miatt. Ez az oka, hogy magunk fenntartása és az állam eszme fejlesztése, a megerősülést kereső magyarság érdekében kénytelenek vagyunk keresni és elfogadni, sőt kikövetelni, az 1848. XX. t.-c. és az 1868. LIII. t.-cikkben lefektetett vallási és felekezeti egyenlőségnek és viszonyosságának megfelelő állami segítséget.

Azt is megérthetjük azonban, hogy ez a körülmény nem szolgál az egyház szabadságának erősítésére. Nem még akkor sem, ha e segítséget nem a koalíció miniszterei nyújtják.

Ezen szabadság alatt nem értünk külön te-

TÁRCA.

gr. Tisza István két pohárköszöntője.

II.

Tisza István másodszer is felszólalt, hogy Jánosi toasztjára reflektáljon, aki a református papok egyik fő hivatásának a kis emberek érdekében való munkálkodást állította.

Tisztelt uraim! Meltóztassék megengedni, hogy még egyszer, remelem, rövidebb időre, mint az imént, (halljuk) szót emeljek. Meltóztassék elhinni, hogy nem ellentmondási, vagy vitatkozási viszketeg adja a szót ajkaimra, de az a tudat, hogy előttem szólott tagtársunk nagy jóakarattal és lelkesedéssel oly nagy horderejű problemákat környékezett meg, amelyekre nézve fontos dolog tisztán látni. A most elhangzott igen ékes felköszöntőben kisembereket hallottunk emlegetni. Tisztelt uraim! nem tehetek róla, engem ez a szó mindig kellemetlenül csiklandoz, én ezen fogalmat se magyar fogalomnak, se református fogalomnak nem tartom. (Zaj. Halljuk!) Én kis embernek legfeljebb azt tartom, aki a maga hivatásának alatta marad. (Helyeslés.) De egyenlően kicsinynek és egyenlően megbecsülendő, abszolút értékkel bíró faktornak tartok minden embert, aki ott, ahova az Isteni gondviseles állította, igyekszik, iparkodik igaz, egész embernek lenni. (Taps.) Hát tisztelt uraim, ha szabad egy kérést intéznem, hagyjunk mi békét a kis emberek fogalmanak és legföljebb azo-

kat tekintsük kis embereknek, és itt azután félek, hogy a legelőkölőbb társaságból jutnak ezen kategóriába sokan, azokat tekintsük kis embereknek, akik azon működési körben, ahova az isteni gondviseles őket állította, megmértek és könnyűeknek találtattak. Hát tisztelt uraim! ha mi arról beszélünk, hogy mi a protestáns papnak hivatása, hát ne mondjuk azt, hogy a lelkére bízott nyáj lelkipásztora legyen es annak tagjai közt ne ismerjen különbséget. Ne osztályozza azokat kis- és nagy emberek szerint, hanem tekintse azokat, mindnyájukat az Ur Isten egyenlő teremtményeinek, akiket az Isten kiszámíthatatlan bölcsessége nehéz feladatuk elé állított gyenge erővel, amely feladatuknak megoldásánál segítségre vannak szorulva.

Segítséget hozzon a lelkipásztor mindenkinek és legyen róla meggyőződve, hogy ha szüksége van ezen támogatásra a szegényebb néposztályoknak, szüksége van a gazdagabb osztályoknak is, és legyen róla meggyőződve, hogy ha az igazi lelkipásztori gondoskodás található hálás talajra a szegények között, található épp úgy a gazdagabbak között is, és legyenek meggyőződve, hogy az a lelkipásztor, aki mintegy testvéri munkában akarja egyesíteni a társadalom szegény és gazdag rétegeit, erre egyformán fog munkatársakra találni ezen taborban is, amabban is. (Élénk helyeslés.) És ha arról beszélünk, — hiszen a pont rá volt téve az íre, — hogy a szocialista tanítások krisztusi eredetűek, hát engedjék meg, hogy erre nézve is figyelmükbe ajánljak bizonyos különböztetést. Igen, krisztusi eredetű azonban, amely az emberi egyenlőséget, az ember hitványságát, az ember porszem voltát a legmagasabb állásban is felismeri és az emberi méltóságot a legalacsonyabbban is. Amely azt hirdeti, és kell, hogy hirdesse, nemcsak frázisokban, hanem tettekben is, hogy egyenlők

rületi vagy másféle külső jogokat az állammal szemben.

Rég elmúlt annak ideje, hogy a különböző egyházak államot képezzenek az államban, és annak sincsen semmi jogosultsága, hogy akár belső hitelvekre, akár a kezökön levő nagy állami eredetű javakra támaszkodva, külön egyházi vagy nemzetiségi politikát folytathassanak.

Az olyan autonómiát, a milyen volt a franciaországi kálvinistáké, a kik vallásszabadságukat várakkal biztosították; vagy a milyen a mi 17. századi autonómiánk volt, melyet fegyverrel kellett védelmezni, mi vissza kívánhatunk.

Az alkotmányos magyar államot, annak egységét, területi épségét, törvényeinek hatályát, nyelvét, intézményeit mi is szolgáljuk, mi is védjük, mi is takargatjuk a többi államfenntartó tényezők között.

Ha arról beszélünk, hogy az egyházainknak, iskoláinknak, papjainknak, tanítóinknak és most már hiveinknek is járó államsegély a mi szabadságunkat korlátozza: nem külső korlátokat s nem politikai értelemben vett szolgaságot értünk alatta. A függés a melybe e segély folytán az állammal szemben jutunk, eltagadhatatlan s ez részint abban nyilvánul, hogy ügyeink

vagyunk Krisztus előtt. De antikrisztusi eredetű az osztálygyűlölet hirdetése. (Taps.) Antikrisztusi eredetű az emberi gyomor jogának hirdetése. (Helyeslés, zaj.) Igenis, igyekezzünk minden embertársunkat abba a helyzetbe juttatni, hogy az anyagiak terén is megkapja a tisztas emberi életföltételeket, de azután hirdessük azt is, hogy szájalomra, alamizsnára méltó, az utolsó koldusnál szegényebb az, hogy valaki az ember élet javait az anyagiakban való dúsálódásban keresi. (Taps.) És a mi lekipásztori karunknak nem hivatása, hogy kacérkodjunk a szocializmussal. Egy sokkal magasabb állaspontra fel-emelkedve magához ragadja azt a szocializmus tanai-ból, ami krisztusi eredetű; az ő állaspontja egyesítése az osztálykülönbséget nem ismerő emberbaráti szeretetnek és minden anyagi felett uralkodó szellemieknek és emberiességnek hirdetésével. Nem azért mondtam el mindezeket, mintha azt hinném, hogy előttem felszólalt tisztelt tagtársunk mindezeket hirdetni, hanem, hogy bizonyos kétértelműségeknek vegyem elejét, hogy azon kivánsággal üritsek poharat, hogy lelkészi karunk foglalkozzék a mai társadalom bajaival, karolja fel a segítesre szorulókat, orvosolni igyekezzék a mizériákat minden társadalmi osztály keretén belül és azután felül emelkedve minden modern áramlat anyagias alacsony színvonala felett, igyekezzék teljesíteni kötelességét a testveri szeretet, az emberi méltóság kölcsönös elismerésének áldados munkája terén. Akkor leszünk Krisztus követői és akkor leszünk az annyi bajjal küzdő emberiség igaz szeretői. Az Isten azt a lekipásztori kart éltesse, amely ezen magaslatra tud felemelkedni. (Hosszantartó éljenzés, taps.)

intézésére belhivatalnokaink beállítására az államnak több-több alkalom adatik, részint abban, hogy kormányzói, tisztviselői s pártjai, utján hiveinkre, papjainkra, tanárainkra, bizonyos állandó befolyást nyer s egyházunknak mint önálló tényezőnek a működése, bizonyos mértékben korlátozzatik, ha ugyan teljesen meg nem szűnik.

Ez pedig a kálvinizmus elsorvadását vonja maga után. Elég e tekintetben akár az anglikán s a püspöki protestáns egyházakra, akár a németországi ref. egyházak sorsára mutatni.

A hol a ref. egyház az állammal szorosabb összeköttetésbe lépett, ott mindenütt az egyház adta meg az arát. S kétségtelen, hogy az egyenlőség és viszonyosság alapján megnyerendő államsegélyek következtében, mihelyt az anyagi bajok orvoslása folytán elért javulás hatása kiegyenlítődik: nálunk is visszaesés fog beállani.

Sőt ez a visszaesés már is beállott, pedig, az állami segítség igénybevételének még csak kezdetén vagyunk s nem értük el a célt, a mely felé futunk, t. i. az egyház szükségleteinek az állam által való fedezését és a viszonyosság elveinek teljes megvalósítását.

Mit kell hát tennünk?

Annyi bizonyos, hogy a 48. XX. t.-c. életbeléptetése iránt megindított mozgalmat megakadályozni nem szabad.

Izraelnek Egyiptomon által nyílik az út az ígéret földére.

A vallásegénylőség országába az állami ígéretnek Gózsán földén keresztül érhetünk el.

De mi lesz addig velünk s mi lesz, ha a pharaók s az állam intézményeinek egyoldalú szolgálatában mi közönséges téglavető munkásokká leszünk?

Hát ne sülyedjünk oda, s tartsuk meg önállóságunkat az állammal és a társadalommal szemben.

Mindezt megtehetjük, ha az államsegélyért cserében a magyar államnak és különösen a magyar népnek megfelelő ellenszolgálatot adunk, ha iskoláink a kor színvonalán álló intézmények lesznek, ha templomainkban, egyházainkban, társadalmunkban az evangéliom erői érvényesülnek.

Az állami külső támogatással szemben nekünk az egyház belső fejlesztésére s a nép érdekében való hű és igaz szolgálatra kell törekedni.

A mi pedig azt a nehézséget illeti, hogy egyházunk a haladás és a kor szellemével is összeütközött: e tekintetben nem lehet más tenni

valónk, mint az összeütközés botrányköveit eltávolítani és újra a haladás és korszellem útjára térni.

Mind a két uton a karácsonyi király mutatja az irányt. A belső átváltozásra is a régi formákkal való szakításra is. Örülj erősen azért Sionnak leánya, mert a mi királyunk eljött minékünk, igaz Ő és Szabadító.

dr. Ferenczy Gyula.

Ujjászületés, vagy Krisztus kialakulása övéiben.

Gyűlési megnyitó a Buj vidéki lelkesegyleti körben.

Kedves barátom!

Nem gyűlési megnyitó, csak egyszerű bekapogtató, amit itt elmondok.

Pál apostol ezt írja a galatai levél 4-ik rész 19-ik versében: „*gyermekeim: kiket mintegy újra szülök, miglen kialakul bennetek a Krisztus.*“

Ez a felsőhajtás, az én lelkemben sokszor vihart támaszt s nem hagy nyugodni.

Mi történt Galatákkal? A történt, hogy Pál megnyerte ugyan őket, lelke hevével, a Krisztusnak, de jött egy jobban beszélő Apollós, elcsavarta fejüket új tudománnyal a törvény nyügéhez, a ceremóniák külső formáságaihoz. Mint a hogy Krisztus tanít a magvetésről: „*némelyik mag sekély földbe hullt, hamar kikelt, de hamar is kiégett.*“

Tehát, Pál szerint, a galatáknak, mintegy újra kellett születniök. Más szóval: *Kialakulni bennök a Krisztusnak!*

Az egyén ujjászületése, vagy az egyénben Krisztus kialakulása, ugyanazon állapotot jelenti. Vagy az ujjászületés egy életfolyamat, mely alatt kialakul a Krisztus.

Jellemző és jellegző szavak, kifejezések ezek — általában.

Maradjunk csak a földön.

Ahova nézünk és látunk, mindenütt átalakulást, ujjászületést veszünk észre. Akár külső, akár belső hatás végzi a kialakulást, nélkül nincs élet sehol. Vegyük a legrealisabb közgazdasági életet. A legközönségesebb baltanyéltól fel a legkomplikáltabb gépekig, — folytonos ujjászületésben vannak az alakok. Új eszközök, új találmányok. A maradiság, szegénység, éhség, pusztulás. És ha csupán az anyagi kialakulások folyamatát állítjuk is lelkünk elé, egy folytonos ujjászületés labirintja zug, örvénylik körülünk. Mint egy forgószél, mely szárnyahegyével veszi a lába alatt levő tárgyat

és sodorja tengelye köré s úgy röpti a magasba: — így minden alak egy újabb kialakulás tengelye köré jut.

S ha nem jut?? — hasznavehetetlen!

Hát a mi belőlről fejlük!

Egy tühegynyi nedv a moszatban, az ázalékban; egy tühegynyi vér az idegekben . . . hát itt minő kialakulás megy véghez!

Az élettan csodás tudomány. Legesodálatosabb tudomány és legigazabb tudomány. Keresi annak a kohónak központját, honnan az egyetemes élet sugarai szétterülnek. Keresi az összeköttetéseket, az egymásra-hatásokat s ha megtalálta, alkalmazza az emberi élet javára. Az élettan folytonos ujjászületésről beszél, folytonos kialakulásról. A kutató és látó lélek előtt úgy örvénylik az élet, mint a hullámtorlódás.

Száljunk magunkhoz közelebb.

Nemcsak Pál apostol írja, az egész újtestamentom hangoztatja, hogy a ker. emberben új életnek kell támadni s e feltámadásokban Krisztus alakul ki. És ahol nincs ilyen kialakulás, ott nincs ujjászületés, ott nincs Krisztusi élet.

Ugy kellene lenni, hogy a ker. papok volnának szemlélhető példái az ujjászületésnek s élettényeikben volna látható a Krisztus kialakulása.

És most csak a magam lelkével beszélgetek, félenk tartózkodással, — mert ha szívem ajtaján hallgatózom, sok vádolást hallok.

Igy gondolkodom: nekünk a Jézust meg kell ismernünk kétségkívül. Kétféle ismeretem lehet róla.

Az egyik a külső alak és mozgás ismerete. Ez is szükséges. Látni őt, amint előttem jár, beszél, cselekszik. De bárminő élénken ismerem így, mindig kívül áll és él rajtam. Így én alakítom őt, képzelőtehetségem szerint. Alakította is, alakítja is így millió lélek. A művész, aki lefesti, kifaragja; a kegyes hívő, aki imádságába foglalja; a dogmatikus, aki ködbe burkolja.

Igy azonban a Krisztus *nekem* csupán szemléleti tárgy. Az is csak *képzelet-szemléleti tárgy*.

Nem mondom, hogy ily ismeret nem lehet hasznos rám nézve. De hasznát csak egy esetben látom: ha t. i. a mozgató lelke felé közelítek. Ha lehetőleg folyvást tényein csügg a szívem-lelkem és utánózni töreksem.

Mert utánzó majmok vagyunk mindnyájan: jó értelemben is, rossz értelemben is. Minták alakulnunk előttünk, felfele is, lefele is. Ezt mindnyájan érezzük, gyermekségünk óta. Magunk előtt látunk mindig valakit, aki helyett mi szeretnénk lenni. Azért nem árt bizonyára, ha néha-néha felfele is nézünk, a távolság kódébe, mint a tanítványok. De ennek a kegyes szemlélődésnek is megvan a veszélye. Ilyen fészkekből támadtak a legmérgezőbb kigyók: a dogmák. *Milyen a Krisztus? Ki*

a Krisztus? A kegyes szemlélet e pengely körül forgott, míg beleszédült s az örület táncát járta, akár csak a választott szent nép a Sinai alatt.

A lelkem azt mondja, ilyen uton nem alakul ki bennem a Krisztus soha. Nem lesz az én ujjászülő erőm soha. Nem változik át a lényem állat-emberből isten-emberre; földi asszony fiából Isten fiává!

Pedig az ujszövetség minden betűje azt adja tudtomra, hogy a Krisztus az én megváltásomra jött és munkál szüntelen.

Régi mesék jutnak eszembe, állattá varázsolt emberekről, királykisasszonyokról, kik szenvedtek a gonosz varázslat békóiban; míg jött a szabadító, megváltotta a szenvedőket s az énekekkel szólva:

„Elmult a gyász, megszűnt a jajszó,
Az öröm visszaadatott.“

Hogy örültem én is, a mese ilyen fordulatán!

Mintha a mese jömagunkról szólna — „de nobis fabula narratur.“ Jön a szabadító, hogy a parázst megtörje . . .

Valami van bennem, ami hajt. Az élet élni akar. Ez a kezdő hajtóerő. Önfentartás ösztönének is mondják. A meleg vér és — melegvérhajtotta idegélet. De kétségtelen, hogy ez az ösztönnek nevezett valami is már okozat inkább, mint ok. Az ok másutt van. Az ok összehozza a látatlanul körülünk örvénylő s alakratörő életparányokat, úgy is, mint különböző táplálékokat, midőn bennünk a gyomor csodás gépezete szétbontja, szétosztja s innen a meleg vér s melegvérhajtotta idegek. Aztán érzem, hogy valami delejes erő áramlik bennem és minden élő testben; egy életfonál, melyre a jövő életalakok fűzve vannak. Ez a titkos delej kényszerít egymáshoz, vagy taszít el egymástól — szeretet vagy gyűlölet név alatt. Érzem, hogy át meg át örvénylik a szivemen, lelkemen s vissz, amerre akar. Ez a nagy, közös élettörvény, melynek rabjai vagyunk mind . . . mind . . . amik és akik élünk.

Nekem nagy rabság ez a törvény, én szabadulni szeretnék tőle. Mint Pál, aki szintén érezvén e lenyűgöző erőt, gyötrelmes vággyal kiált fel: „óh én szerencsétlen! Kicsoda szabadít engem a halálos nyűgből?! S jön rá a felelet: „a Krisztus!“

Kialakul bennünk a Krisztus.

Ő lesz a hajtó, irányító, célhozvezető erő.

„Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus!“

Nem *előttem áll*, mint példa, hanem *bennem él*, mint való élet.

Ez egy csodálatos életfolyamat. Igazi ujjászületés. Bennem minden megváltozik. A vér, az ideg, a csont, a mozgás, a mozgás iránya, föltétele, eredménye, han-

gulatom, kitartásom, világnézletem, — egész életfolyamatom.

Hogyan történik? nem tudom! „A szél ahova akar fúni, — fú és annak zugását hallod; de hogy honnét jő? hová megy? nem tudod! Ilyen az ujjászületés.“

Erre figyelmezteti az Ur Jézus Nikodémust. Mindnyájunkat pedig a következőre: „senki nem jöhet én-hozzám, hanemha az Atya vonándja azt.“

Hogy Ő mindenkihez jött, — azt sokszor kijelenti; de csak ahhoz megy, ki szívet tár. De hát így van a mindennapi életben is. Ahhoz megyünk, a ki szívet tár. És annál maradunk, aki szívébe fogad.

S még egy a bizonyos: mély és őszinte önmegadás nélkül nincs ujjászületés. Földig ver a lélek s úgy alakul ki a ki a Krisztus.

„Azon indulat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban, ki bár Istennél az ő dicsőségének osztályosa, mintegy megüresíté magát, szolgálai formát vett magára, hasonlatossá lett az emberekhez, emberi sorsban élt; — alázatos, engedelmes volt haláláig, még pedig a keresztfának haláláig. És éppen ezért magasztalá fel Őt az Isten s ajándékozott neki oly méltóságot, mely mindenekfelett való, hogy az ő nevére haloljon meg minden térd és minden nyelv hirdesse, hogy a Jézus Krisztus egyedül ur az Atya dicsőségére!“

Ez intelemben Pál, a ker. ember lelkének és lelki életének örök törvényét mutatja fel, melyet ő saját lelki életén tapasztalt, midőn kialakult benne a Krisztus.

Hadd jöjjön, szokás szerint, végül a tanuság.

Sokat okoskodunk, vagy boloddoskodunk, emberi életünk boldogulhatásának útjain, eszközein, — általában.

Vallásos és egyházi életünk javításának módjai, tanácsai, irásban és képben, szinte szállnak, szálldogálnak, örvénylenek körülünk.

Iskoláinkat folyvást szaporítjuk, — ezezekre a papiros, a betű, a pénz — sohse elég. Iskoláinkban a leendő emberek, a leendő papok tanulnak . . . tanulnak . . . sokat tanulnak . . .

„S nézd a buzakalászt: büszkén emelkedik az égnek!“

Barátim! én senkit sem vádolólok, csak a magam lelkével tusakodom elég gyakran. Ráérek már erre is. Úgy érzem magam, mint midőn az éredő kalászkok gyökérszállai szakadoznak s az *élet* tápláló illata hívogat a szabad mezőre. Tehát csak a magam lelkével tusakodom, hogy mi is kellene nekünk embereknek? ker. embereknek? ker. papoknak?

S felvetődik lelkemben egy csodaszépségű kép, ama bizonyos Jákóbkut, melynek köpárkányán pihent egykor Úrunk s míg földi üdülésére hűsítő vizet kért,

eserébe önként ajánlotta az élet vizét . . . „ha te kérnél én tölem, adnék neked olyan vizet, melyből a ki iszik, meg nem szomjuhozik soha örökké!”

„Ha te kérnél! . . . szinte átzug emberi szívünk zajgó indulatain, örvényein, szomjat növelő tolongásain, — szinte átzug, . . . majd „csendesül . . . és elhal lágyan . . .”

„Ha te kérnél!! . . .”

Andrássy Kálmán
egyleti elnök.

TANÜGY.

A tiszántuli ref. egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság feladatai.

Az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottságot az 1908. évi őszi egyházkerületi gyűlés újjá alakította. Az új zsinati törvény végrehajtása tette ezt szükségesse, mely a bizottság tagjainak szamarányát megszabta. Ennek az lett a következménye, hogy míg a régi alakulásban a szakemberek voltak túlnyomó számmal, addig az új alakulás a szakemberek, illetőleg tanárok és tanítók számát 8-ra szállított le. Aggodalmak merültek fel az átalakítás ezen módjával szemben, de ha akarta volna, sem tehetett volna az egyházkerületi gyűlés más-
ként, mert a zsinati törvény világosan rendelkezik.

Mikor a régi alapon szervezett bizottság a maga működését lezarta, az új bizottság pedig munkáját megkezdte, szabad legyen röviden megemlekezni a régi bizottság munkáját és az új bizottságnak nehéz feladatairól, miután ennek kifejtése Nagytiszteletű Szerkesztő úrnak is ohaja volt.

Az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság az abszolút korszak után keletkezett. Voltak ugyan azelőtt is hasonló feladatokkal foglalkozó bizottságok, de azok nem voltak az egyházkerületi gyűlésnek állandó szervei. A népiskolai nevelés egyöntetű vezetése szempontjából nem is volt erre szükség, mert e feladatot a rektoriak intézménye teljes eredménnyel oldotta meg. A rektorok a debreceni iskolai tanrendszert vitték ki magukkal az egyházközsegekbe, sőt a többnyire szinten a debreceni iskolából kikerült állandó tanítók is a debreceni tanrendszert követték, az egyházi iskolalátogatások ezt sikerrel ellenőrizték. Megzavarta a régi állapotot az abszolút kormány, mely a maga rendszerét akarta népiskoláinkra is ráerőszakolni. Az elnyomással szemben azonban már 1858-ban az egyházkerületi gyűlés nyíltan kikelt, saját tanrendszert készített, melyet a debreceni tanítóképzőintézet tanárai dolgoztak ki. Az abszolút kormány róm. kath. tankönyveit akarta népisko-

láinkra rá erőszakolni, ezzel szemben az egyházkerületi gyűlés saját tankönyvkiadó vállalatát igyekezett teremteni, melynek szükségére 1861-ben nagy szabású adakozások folytak az egyházkerületi gyűlésen. Az e tájban alakult egyetemes tanügyi bizottmányt az egyöntetű szervezet létesítése szempontjából pártolta a tiszántuli egyházkerület, holott más egyházkerületek bizalmatlansággal kísérték annak működését. Ezzel párhuzamosan azonban saját egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottságot állított fel, melyet 1877-ben a szervezkedés végrehajtására hívott föl. Ekkor kezdődött a most átalakított bizottság működése. Súlyos feladatai voltak e bizottságnak: meg kellett alkotni a kor színvonalán álló tantervet, mely ha most már nem is felel meg a változott követelményeknek, 1878 óta három évtizeden át irányította népnevelésünk munkásait. Megalkotta 1889-ben a tiszántuli ref. egyházkerületnek ma is érvényes népiskolai szervezetét, mely az ujjáalkotandó szervezetnek is alapul fog szolgálni.

Nagy szolgálatot tett a bizottság református szellemű népiskolai tankönyvek kiadásával. Az eszme nem volt új, mert már a XVIII. század folyamán is adott ki egyházkerületi nép- és középiskolai tankönyveket, de nem rendszeresen és tervszerűen. Az 1840 körül működő tudományos választmány a tankönyvek egész sorozatát tervezte és egyeseket megbízott azok kidolgozásával, de alig néhány tankönyv készült el. Az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság kezdte meg a népiskolai tankönyvek rendszeres kiadását. S emellett hogy magas színvonalú tankönyveket hozott létre, megteremtette az egyházkerületi népiskolai tanügyi pénztárt, melyben 1906 végén 128,936.05 korona áthozott összeg szerepelt mint tőke. A tankönyvraktárból 1906-ban elkelt 165,235 drb. könyv, évi bevétele volt 65,466.64 korona, kiadása 43,971.68 korona. Évi tiszta jövedelméből népnevelési célokra kívül, nagyobb összeggel járul hozzá a felsőbb leányiskolák fentartásához.

A bizottság sokoldalú munkáját vette igénybe a tankönyvek szakszerű pályázati feltételeinek megállapítása, a pályamunkák bírálata, az elfogadott munkák bizonyos kivánalmak szerint való átalakítása s azon követelményeknek állandó figyelemmel kísérése, melyek a népiskolai oktatásügy fejlesztésére koronként szükségessé váltak.

Az új bizottságra nehéz feladatok várnak. Ezek közül kiemelkedik az új népiskolai tanterv megalkotása. Az új állami népiskolai tanterv megjelenése után rögtön, még 1905-ben elrendelte az egyházkerületi gyűlés népiskolai tantervnek átalakítását s e célra külön bizottságot küldött ki, mely az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság tagjaiból alakult s jelentéseit ennek útján terjesztette mindig az egyházkerületi gyűléshez. Nagy apparátussal dolgozott, mert választott tagjain kívül még körülbelül kétannyi szakembert bevont munká-

dalmi egyesületekről, keresve azokban az életcsirát, fejlődés lehetőséget és közhasznú lombozatot. Így fejlődött ki, bizalmas eszmecsere után azon közmegállapodás, hogy az O. R. L. E. gyámsága alatt induló Közös Bevásárló Szövetkezet célját jónak tartjuk ugyan, de eszközeiben, kivihetőségeiben, inkább óhajtás, amiért aztán legjobb a vásárló egyénekre bízni, úgy sincs felelősség alatt senki. A Kalvin Szövetség nagyon komoly célú, realis eszközökkel dolgozó, pártolásra, munkás közreműködésre nagyon méltó egyesület. Az egyházaknak, lelkészeknek tagul kell belepniök. És másokat is tagul serkenteni. A Vallásegyenlőségi szövetség, céljaiban hazafias és emberbaráti szempontból, szintén pártolásra méltó. Főszöke volna egy alkalmas, minden oldalkacsingatasoktól mentes, emberi igaz érdekeket szolgáltató neplap. Minel elebb, — annaljobb!

Ezután László Gyula vencesellői lelkész olvasta fel igen tanuságos sőt lélekre ható összeállításban, nevezett egyház f. évi élettevékenységét, anyagi, szellemi és erkölcsi tereit. A mai elernyed, vénasszonyos viszonyok közt, szinte villanyozó, az a hangya-tevékenység, melyet az alig 600 lélekből álló és két kézére hagyott nép kifejt, a gazdag róm. kath. és gör. kath. felekezetek között; asztalon lobogó láng lévén a többiek között és előtt. Vagyon nélkül, munkájából tartja fenn egyházat; minden épülete korszerű, sőt diszes, az idén is, sok ezrekbe kerülő iskolát, mellekhelyiségeket épít, hivatalnokai ki vannak fizetve, egyháziadó hátránya sincs, sőt azonfelül önként ajánlottak építésekre, egy év alatt: kifizetésre, a semmivel bíró napszamos 30 k., hazzal bíró 70 k., hazzal és kevés földcsékelvel bíró 120 koronát és így feljebb; főgondnoka pedig, midőn egyrészt saját kockázatára, szükség szerint váltókat irt alá ezrekről, a helybeli hitelszövetkezettel (hej be nagy áldas ilyenkor is ez a Szövetkezeti élet!!) — örködött, irányított, faradt, meg e melle külön fizetési osztályt állított fel magának, a legnagyobb is felül, mert ő akkor legnagyobb, ha legtöbbet tesz! Borsós József, kitőno magyar birtokosgazda, e derek kalvinista magyar ember, megérdemli, hogy neve is zaszló legyen! Es erdekes, hogy ez az egyház nem kért adócsökkenetesi segélyt. Azt mondta ez a derek főgondnok, hogy a segítség inkább elgyengitené őket. Ha nő a szükségök, felkelnek egy órával hamarabb, hogy többet dolgozzanak. Ez a beszéd! nem a kávéhazai nóta!! Szellemi, erkölcsi kötelmeit is igyekszik az egyház megoldani. Buzgó, vallásos nép, iskolás, tisztessegtudó s bár a munkás férfiak nagyresze Amerikában van, nem hagyja se hazáját, sem egyházat, se családját és . . . ezt is tessék megfigyelni: az otthon élő asszonyok közt nincs laza életü . . . S mindezekből a lelkész magaviseletére is kellő fény derül. Örült a lelkünk mindnyájunknak, ilyeneket hallván.

Majd Sipos Mihály, k. lelkész adott számot sáfarkodásáról. Vagyis őt a lelkész kérte fel elnök, hogy jegyezze ki és fel egyházi jkönyvükből azon határozatokat, melyek ez évi vallás-erkölcsi tevékenységre vonatkoznak. Ő pedig még többet adott elő. Ez az egyház is szegény és magára hagyott s munkás kézből élhet csupán. Akar is élni és él is. Ezt is örömmel hallgattuk $\frac{3}{4}$ -re járt, midőn az is örömmel hallgattuk, hogy találva van. S ami kedves házi gazdánk, illetve csicsergő, felesége, szive szerint elégitett meg mindnyájunkat s hogy itt se legyen a testi jó magában, az értekezlet elnöke, közkívánatra, feketekává mellett olvasta fel elnöki megnyitóját, hogy a papnek és papleányok is részesüljenek a türelem edzésben. Így szoktunk mi gyülekezni a tiszamelléken, jelenlétben mindnyájan, egyakarattal együtt.

Szabó Lajos h.-hadházi lelkész jubileuma.

Megható és impozáns ünnep folyt le e hó 16-án a hajduhadházi nagy kalvinista egyház kebelében, hol az egyházközség ünnepi diszgyűlés keretében ünnepelt szeretett lelkészének 25 éves lelkészi jubileumát.

Délelőtt 10 órára a hatalmas termet egészen megtöltötték a presbyterium, egyházközségi közgyűlés, tanítótestület s a hajduhadházi társadalomnak felekezeti külömbiség nélkül összegyűlt tagjai.

Ott volt azonkívül Dr. Baltazár Dezső esperes vezetésével az Alsószaboles hajduvidéki egyházmegye lelkészeinek jórésze; a világiak közül: Dr. Benedek János orsz. képviselő; Kovacs Gyula alispán; Csóhan László nanasi polgármester, Dr. Nagy Gábor, Padrah Sándor tanácsbírák, Kálman Lajos egyházmegyei jegyző.

Esperes ur nyitotta meg az ünnepi diszgyűlést, mire a jubiléusért Simon Károly vezetésével egy küldöttség ment.

Keves idő múlva felnyiták az ajtók s családjának tagjaitól körülvéve belépett, az egybegyűltek zugó tapsa es lelkes eljenzése közepette Szabó Lajos nagy, ur, a hajduhadházi nagy ecclesiának immáron 25 éve lelkipásztora.

Valóságos bibliai alak. Ilyeneknek képzelem el lelkemben az evangélistákat és apostolokat. Szelid szeretet és méltóságos nyugalom, az Ur hű szolgájának mély alázatossága és az Istenben bizó léleknek minden körülmények közti megnyugvása tükröződnek le jóságos arcáról.

Mély esendben kezdi beszédét a hajduhadházi egyház nagy tudású főgondnoka, Veszprémi István s fenkölt szárnyalású beszédben mutatja be azt a 25 esztendőt, mit az ünnepelt a hajduhadházi egyház szolgálatában nem átél, hanem átdolgozott.

Találón mondja: „Ünneplésünk nem pusztá hó-

de hanem a maradandó becsü munka ünnepe . . . Azután az egész gyülekezet nevében kéri a szeretett lelképásztorra Istennek áldását s a nagy nap emlékéül átnyújt egy diszes, remek kivitelü bibliát.

Mélyen meghatva, elérzékenyülve válaszol az ünnepelet jó pásztor. Elhárítja magáról a dicsérő szokat, kezében a szent könyvvel, szívében az abból kisugárzó megváltói szeretettel, ajkán a gyülekezetre áldást kérő imádságos szavakkal, mint egy próféta, szent lelkese-déstől áthatott fogadalmat tesz, hogy életének további idejét is, erejét is, egyháza, községe és hazája javára fogja szentelni.

Most az alsószaboles hajduvidéki ref. egyházmegye nevében Dr. Baltazar Dezső esperes ur az ő lángoló ékesszólásával üdvözölte a jubilánst és meghatva keblére ölelte őt.

Szem nem maradt szárazon . . .

Azután sorban Kovács Gyula alispán, Simon Károly igazgató tanító, Bajdor János főjegyző, Lichtmann Ignác izr. hitközségi elnök, Jakucs Sándor tanácsbíró (levelben) ünnepelték a kiváló lelkészt, kinek érdemei jegyzőkönyvben örökítették meg.

Elragadó toasztot mondott Benedek János dr. orsz. képviselő, tanácsbíró, az ünnepelt érdemeit méltató, remek, verses köszöntőjével. Ezek között jutott a nemes hajduhadházi szent egyháznak is, melynek papjához is hiveihez is áldozatkész buzgalomához is csak gratulálni tudunk.*

Ajtay Jenő.

Harang avatás Dögében.

Csodálatos dolgokat cselekedett az Ur ezzel az 1440 lelket számláló felében vagyontalan lelkekből álló egynazzal, az evangélium ereje által. Tíz év alatt új iskolát épít két tanteremmel, új modern lelkészi lakást állít mindenféle szükséges mellet helyiségekkel, kényelemmel berendezve 24.000 koronáért akkor, midőn az egyházközségnek semmi ingó és ingatlan vagyona nincs s anélkül, hogy elterhelné adóssággal magát. Ezen tíz év folyamán 1903. év július 31-én egy nagy vihar templomanak tornyát összetöri és egész fedelét megrongálja. Ekkor buzgó lelkészenek 10.000 koronát meghaladó gyűjtése mellett óriási terhet vállal magára, hogy új templomot építhessen. Az építésre olyan összegű kivételt szavaz meg, mely az egyháztagok egyenes állami adójának 180 percentjét teszi. Szép modern izléssel épített tágas, minden oldalról karzattal ellátott temploma 84.000 koronába kerül. Borzasztó nagyságu teher 185 adót fizető lélekre és megis lehető ott, ahol evangéliumi buzgóság van a szivekben. És ha hozzá tesszük, hogy 40—50 holdas gazda kettő van a községben, a többi 10—20 holdas, az általam már említett feles számmal levő napszámos embereken kívül, annál csodálatosabb az eredmény.

* Ezt tesszük utólag mi is.

Szerk.

És most a f. év november havának első napján avatta fel e kis gyülekezet önmegadóztatás útján 5228 koronába került három gyönyörű kivitelü, Egry Ferencz kisgejőci kiváló harangöntő műhelyében készült, szép összhangot adó három harangját, amelyik közül egy 740 klg.-os „fisz“ hangú, egy 350 klg.-os „b“ és egy 217 kilós „czisz“ hangú.

A harangavatás szép ünnepe a következőképen folyt le. November hó első napján verőfényes szép őszi időben a község közepén egy emelkedetebb helyen épült új temploma előtt gyülekezett a régi, még meglévő harangok hívó szavára Döghe református lakossága és a vidékről az ünnepegre odasereglett nagyszamu közönség. A torony előtt elhelyezett három új harang felett a helybeli lelkész Osváth Pál mondott szép avató imádságot, mely után a gyülekezet boldog emlékezetü nagy püspökünk Hegymegi Kiss Aron harangavatási gyönyörű énekét énekelte el. Ezután csaknem két órát vett igénybe az új harangok felhuzása a toronyba. Ugy hogy mire megszólaltak a kedves összhangot adó harangok déli 12 óra volt. A megáldott harangok zugása mellett vonult be a gyülekezet az új templomba, hol áhitatos buzgó cselekedés után Cseh István fényeslitkei lelkész mondta el szépen kidolgozott alkalmi imádságát, mely áhitatra indított mindeneket. Utánna alólírott tudósító Kovács Lajos kisvárdai lelkész lépett a szószékre és alkalmi beszédet tartott a 100-ik zsoltár 3. verse alapján. Fejtegette, hogy a harangok nyelve a keresztyén élet három elengedhetetlen feltételére figyelmeztet. Először annak elismerésére, hogy Isten az egyedüli Ur. Azután annak folytonos érezesere, hogy ő teremtett minket és végre annak tudatára, hogy mi az ő népe vagyunk.

A predikáció után imádság majd éneklés következett. Délután egy órakor lett vége az istentiszteletnek, melyről ünnepi hangulatban oszlott szét a közönség.

Volt egy kis incidens is. Amennyiben az ünnepegy védnökeül felkért református odavaló földesur és családja, valamint a község katolikus vallású földesurai nem jöttek el az ünnepegyre, mivel nem helyeselték az egyházközség azon határozatát, hogy a harang avatás alkalmából halottak estéjén nép bált rendeznek. A szolgabíró is csak délután 4 óráig engedélyezte a mulatságot ezen egy pár család kivételével tisztán reformátusoktól lakott községben. Így az egyházközség előjáróinak közbe lépésére a bál el is maradt, amelylyel az egyház orgonalapja több mint 100 korona kárt szenvedett. Nagy öröme szolgál az azonban a népnek, hogy egyik volt földes urának nehaj Ferenczy Emilnek özvegyet Br. Vay Hedvig ömeltóságát részt venni látta ünnepeben.

Mi nekünk, kik a hit és meggyőződés szabadságát tartjuk irányelvünknek, nem lehet a kegyelet vallásos érzetét senkiben sem kifogásolnunk, de úgy gondoljuk, hogy az élére állított dolgok megboszulják magukat.

Ennyit a döghei harang avatásról.

Kovács Lajos.

K Ü L F Ö L D.

A baptizmus fejlődése és jelenlegi helyzete Magyarországon.

(A magyar baptista kiküldöttek jelentése a berlini kongresszuson)

Amint lapunk f. évi 46. számában jeleztem, megrendeltem a berlini kongresszus értesítőjét, hogy tájékoztathassam az olvasókat a baptizmusnak magyarországi viszonyairól. A díszesen kiállított 390 oldalra terjedő könyvet a napokban kaptam meg Kassalból. A könyv teljes címe ez: *Offizieller Bericht über den I. Kongress der europäischen Baptisten, gehalten zu Berlin vom 29. August bis 3. September 1908.* (Herausgegeben im Auftrage des Kongresskomitees von F. W. Simoleitl Prediger in Berlin. A bevezetés után számokban van feltüntetve a baptistáknak a növekedése 1883-tól 1908-ig Magyarországon, ahol úgy látszik rohamos hódítást tesz a baptizmus, kitűnik ez mindjárt, ha néhány országban a gyarapodást feltüntetjük: Ausztriában 1883-ban volt 125 baptista, 1907-ben 629 (növekedés 404%). Norvégia 1883: 1030, 1907: 3225 (213%). Franciaország: 1883: 867, 1907: 1710, (97%). Anglia: 1883: 304.802, 1907: 429.877 (41%). Svájc: 1883: 511, 1907: 747 (46%). Ezekkel szemben Magyarországon volt 1883-ban 466 baptista, 1907-ben pedig 12.000, ami 2475%-t tesz ki.

Bizonyára aggodalmat keltő szám, a mi bennünket arra ösztönöz, hogy a baptista kérdéssel alaposan foglalkozzunk s azt egyszerűen ne kicsinyeljük le.

A könyvben ezután közölve van a kongresszuson megjelenő nevsora. Innen tudjuk meg, hogy Magyarországról 60 baptista volt Berlinben élükön Meyerrel és Balogh böszörményi prédikátorral. Ez utóbbinak az areket is hozza a könyv, valamint 2 külön csoportban is le vannak véve a magyarországi kiküldöttek. A terjedelmes könyv mindenik országban leírja a baptizmus fejlődését. Így a magyarországit 223—225 ik lapokon Balogh böszörményi prédikátor előadása alapján:

„A baptizmust Magyarországra 1840-ben hozta be néhány kézműves Hamburgból, akik közül különösen felemlítendő Rottmayer János, aki 1901-ben mint a brit és külföldi biblia társulat nyugdíjazott hivatalnoká 84 éves korában Kolozsváron meghalt.

1849-ig a baptisták Budapesten szabályszerű összejöveteleket tartottak, de az abszolutizmus korában ezen jöveteleket a kormány forradalmi eszmék terjesztőinek tekintette s betiltotta. Ezen időben többen külföldre vándoroltak. Rottmayer János Budapesten maradt s vallásos iratokot terjesztett, ami miatt az osztrák hatósággal összeütközésbe jött, sőt fogságba is jutott. Ezen veszedelmes helyzetből való menekülését egy az udvarhoz közel álló nagy hercegnőnek köszönhette.

1866 körül Hamburgból jött egy Lehmann nevű prédikátor Budapestre s 6 leiket keresztelt meg a Dunában.

A hetven évek elején egy bibliaárust Novák Antalt megtérítette és megkeresztelt Millard Becsben, aki a baptista misszió ügyében igen sokat munkálkodott. Magyarország különböző vidéken, különösen Bihar megyében buzgón dolgozott úgy, hogy az ut Meyer Henrik részére, aki bibliaárus minőségben jött Budapestre

és 1873-ban megalapította itt az első baptista gyülekezetet a magyarok között, tökéletesen elő volt készítve. Ezen idő tájban Nagyszalontán már többen vártak a bibliai keresztségre, akiket aztán Meyer hitők megpecsétléséül a Fehér-Körösben Békésgyula mellett megkeresztelt.

Ezen időből kezdve a baptizmus nagyon gyorsan terjedt el J. Nagy-kunszolnok, Bihar, Hajdu, Békés és Pest megyében.

Az első uttorok voltak: Lajos János fegyverkovács, Kornya Mihály, aki különösen nagyon sokat, nagy odaadással és fáradsággal, de jó eredménnyel is dolgozott a magyarok és oláhok között és még most is dolgozik s itt is jelen van; továbbá Tóth Mihály Nagyszalontáról, Lisztes Antal, Lisztes Mihály Berettyóújfaluból, Balogh, Eiler, Bodoky, Vlaovics, Gromen, Tatter, Flor és mások.

(Folyt. köv.)

K Ü L Ö N F É L É K.

A püspöktől.

A Nagytiszteletű Református Esperes uraknak.

Fenti szám alatt volt már szerencsém egész terjedelmében közölni Nagytiszteletűségtekkel a nagyméltóságú vallás és közokt. ügyi Miniszter urak 137684—1908. sz. felhívását, melynek értelmében az 1898. évi XIV. t.-c. sz. szentpontjából eddig be nem jelentett összes lelkészi állomások jövedelmének megállapítása végett a csatolt B) jelzésű bevallási ívek pontosan és megfelelő módon kitöltendőek lesznek.

Azt gondolom nem lesz felesleges, ha az eljárás technikájának megkönnyebbitése végett Nagytiszteletűségtek, egyházmegyéjük érdekelt lelkészének figyelmébe ajánlani méltóztatnak „Zsiray Károly Kongrua Kézikönyv“ című munkáját, mely ez időszert Hegedüs és Sándor egyházkerületi bizományos cégnél Debrecen kapható.

Sok tekintetben tehet ez a mű hasznos szolgálatot azoknak, kik e kérdéssel gyakorlati szentpontból ezuttal foglalkoznak majd először s ennek a segítségével talán könnyebben elérjük azt a célt hogy kimutatásaink pontosak s formailag is szabályszerűen felszereltek legyenek.

Teljes tisztelettel s boldog karácsony ünnepet s kívánattal vagyok

Debrecen, 1908. december 22-én.

Erőss Lajos,
püspök.

Előfizetési felhívás.

Az eseményekben gazdag esztendő végére jutva a nagy Tiszántuli egyházkerület s az egyetemfelé fejlődő Főiskola lapjának a *Debr. Prot. Lapnak* pártolására hívom fel egyházaink vezetőit, gondnokait, tanárait, tanítóit és minden rendű és rangu hiveit.

A 29. évfolyamába lépő lap a régi protestáns és közelebb minket illetőleg a régi kálvinista szellem erős képviselője és elszánt harcosa. Őszinte, szókimondó, szabad szellemű, igazságra törekvő, a haladás, a magyarság ügyeit szolgáló és evangéliomi alapon álló.

Protestánsok vagyunk és a lelkiismeret dolgában kényszerrel nem tűrhetünk. Reformátusok vagyunk és a korszerű reformoktól nem szabad elzárkóznunk. Demokratikus alkotmányunk, ezért csak az egész nemzetre a népre támaszkodhatunk. Mint magyarok pedig az állam nyelvét és érdekeit is védelmezni tartozunk.

Eszményünk: *a szabad egyház, szabad államban* s addig míg ez megvalósulhatna: a felekezetek iránti egyenlő elbánás és a teljes vallás-egyenlőség az 1848. XX. illetve az 1868. 53. t.-c. alapján.

Ez alapon követeljük az államsegély felemelését addig a mértékig, a meddig ahhoz a katholicusoknak használatában lévő állami eredetű javak és részökre folyósított dotatiók a lélekszám arányában nekünk is jogot adnak. Ez államsegélyt óhajtjuk felhasználni egyházaink és intézményeink megerősítésére, tartalékalapok gyűjtésére és belhivatalnokaink fizetésének korszerű rendezésére.

Nagy súlyt kívánunk helyezni belső megépülésünkre s általában a vallásos élet és szellem intenzivítására. Éppen azért első sorban a belhivatalnok képzés reformjára gondolunk. Papjainkra, tanítóinkra, tanárainkra, énekvezéreinkre, katekhetáinkra, a kiket az iskolában kitűnt legjobb tehetségek közül óhajtunk kiválogatni és a kiket féltő gonddal teljesen az egyház költségén szeretnénk neveltetni, úgy hogy képesek és képesek is legyenek a mostani nyomor éveiben is hű pásztorok és szolgák terheit hordozni és autonómiánkat megvédelmezni.

Az autonómiának erejét mi azon viszontszolgáltatásokon kívül, a mit az állam helyett és az állam érdekében végezzük, az evangéliom hirdetése és az evangéliom erőinek hathatósá tétele által a magyar népnek tett szolgálatokban találjuk. Ez az oka, hogy mindazon mozgalmakat, a mik az egyháztársadalmi tevékenység és

önsegély elvének alkalmazásában, az együvé tartozó erők összefoglalásában és munkába állításában határozódnak, melegen pártoljuk. Megkülönböztetett szeretetünk tárgya különösebben, a lelkészi, a tanítói, tanári és énekvezéri kar együttes működése és azok a törekvések a melyek az Orle. Kálvin-Szövetség és Vallás-egyenlőségi-Szövetségek megalakításában nyertek kifejezést.

Ennyit a lap programjáról, melyet röviden a következőkbe foglalunk össze: Egyenlőség és viszonyosság az állammal és a többi felekezetekkel szemben; a társadalomban békesség és mindenekhez jóakarát. Bent az egyházban szervezetünk tökéletesítése és intenzivebb vallásos élet s az ezekre vonatkozó tájékoztatás, védelem, hirszolgálat ellátása.

Lapunk nagy terjedelme, előkelő összekötéseink, változatos rovataink, a melyek vezetését elsőrangú erők vállalták el, eddigi multunk biztosítékot nyujtanak affelől, hogy a mit ígérünk azt meg is tudjuk valósítani s a mit célul kitűztünk meg is fogjuk közelíteni.

A lap beosztása különben ez lesz:

Az első lapon a szent költészet, *bibliai képek, elmélkedések* s a nagyobb hirdások találnak helyet. E rovatba dolgoznak különösebben: Futó Zoltán, Gergely Antal, Jánosi Zoltán, Szabó János, Nagy Károly, Szabolcska Mihály, Tóth József, Vásárhelyi Zsigmond és a többiek mellett Vándor.

A vezércikk rovatban adjuk Főtiszteletű Eröss Lajos püspök ur tájékoztatásait, pásztori leveleit, (ki ezeket lapunkban is közölni óhajtja) és az elnökség megnyitóit, az egyházmegyei gondnokok, esperesek alkalmi beszédeit és közérdekű nyilatkozatait.

A vezércikkeket írják: Andrassy Kálmán, Dr. Baksa Lajos, Dr. Baltazár Peczö, Bokross Elek, Csapó Péter, Csernák Béla, Csutoros Albert, Futó Zoltán, Fekete Gyula, dr. Gergely György, dr. Jászi Viktor, Jánosi Zoltán, Kovács Sándor (V.-Hunyad.) Kovács László, Kiss Ferencz, dr. Lencz Géza, Lévy Mihály, Paulay Viktor (Erdély), Sinka Sándor, Sütő Kálmán, dr. Szabó Sándor (S.-patak), dr. Tegze László (Kecskemét), Révész Kálmán, dr. Tüdös István, Török Imre, Vas Mihály és az alkalmilag jelentkező munkatársak mellett felelős szerkesztő dr. Ferenczy Gyula. E rovatba fognak találkozni olvasóink a *Zsilinszky Mihály* nevével is.

A *Tanügy* rovatba közreműködésüket ígérték: dr. Barcsa János (népiskola) dr. Csürös Ferencz, Csurka János, dr. Gulyás István, dr. Szabó Márton, Mitrovics Gyula, Sáfrány Lajos,

(tanítóképzők), Simon Károly és a kit első helyen kellett volna megnevezni: *Dóczi Imre* egyházkerületi középiskolai felügyelő.

Tudomány, irodalom címe alatt a kollégium tudós tanárait fogja találni az olvasó, azok élén Balogh Ferencet, az iskola büszkeségét és dr. Erdöss Józsefet a főiskola egyetlen theol. doktorát. Lapunkat fogja felkeresni e tárgy közleményeivel dr. Antal Géza, Hornyánszky Aladár, Pokoly József, Lukácsy Imre, Hajdu Péter ez a többeknek feltűnt fiatal tehetség.

A Külföld rovatot Veress István, Gyenge János és Sörös Béla fogják közleménnyel ellátni.

A Debr. Prot. Lap a nélkül, hogy az egyetemes egyház érdekeit elhanyagolná s a többi testvérkerületek közérdekű dolgait mellőzné, első sorban mégis a Tiszántúli kerület sajtó organuma kíván maradni, éppen ezért a kerületi és egyházmegyei életre vonatkozó tudósításokra a legnagyobb súlyt kívánjuk helyezni. E szolgálatot ujonnan szervezett tudósítói karunk fogja ellátni, melynek élén egyházkerületünk és főiskolánk érdemes pénztárnoka a mozgékony *Rózsa Sándor* áll, a kit a helyettes szerkesztői teendővel is megbíztunk.

Valtozás történt a kiadóhivatal és a lap kiállítása ügyében is, egy állandó hivatalnok beállításával, a kinek dolga a korrektúra és a kiadó hivatal teendőinek ellátása s a levelezés leend.

Életbeléptettük azt az újítást is, hogy a posta takarékpénztárnál *csékk számlát* nyitottunk, a mely intézkedésnek az az előnye, hogy előfizetőink a rendelkezésre bocsátott csékk lapokkal díjmentesen adhatják fel kiadóhivatalunknak szóló pénzküldeményeiket.

A kongruás lelkészek az előfizetési pénzeket továbbra is a pénztár útján utalványozhatják, a minthogy a kongruára, az adósegély dolgaira vonatkozó körülmények, utasítások, hivatalos hirdetések, körlevelek, ezután is lapunkban jelennek meg.

Az előfizetési díjak maradnak a régiek, 1 évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 kor.

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatal címére küldendők.

Debrecen, 1908. dec. 24.

Dr. Ferenczy Gyula

laptulajdonos, felelős szerkesztő.

— **Tanítóképesítő vizsga a debreceni tanítóképző intézetben.** A decembri javító és pótképesítő vizsgára, amely e hó 17-ig nap-

jain ment végbe, 11 javító, 1 vallástani és 6 teljes vizsgát tevő tanító jelentkezett. A vizsga főtiszteletű *Eröss Lajos* püspök ur elnöklete alatt, *Dávidházy János*, *Györy Lajos*, *Somogyi Pál* egyházkerületi küldöttek és a képző intézeti tanárok közreműködésével folyt le. A vizsga eredménye szerint oklevelet nyert 13, vallástani igazolványt 1 vizsgázó; rajtok kívül kettő tél évi, kettő egész évi ismétlésre utasított. Oklevelet nyertek: Alföldi Ernő abaujkörtvélyesi, Barkász Bertalan poroszlói tanítók, Bán János, Fekete Imre, Györy István tanítójelöltek, Kasas Sándor pusztamogyorósi, Kajtor László ágyai, Kovács Lajos szini, Lossonczy József fülöpösaróci, Molnár Ferenc gávai, Szabó Sándor péterfalvai, Tóth Béla ombódi tanítók, Urbán Gyula makói segédlelkész; vallástani igazolványt nyert: Köröskényi János ibrányi tanító. A vizsga befejeztével főtiszteletű püspök ur szivből jövő s szivhez szóló buzdítással bocsátotta el a vizsgázó ifjakat szép pályájokra.

Az adócsökkentési segélyek. Az egyházkerületi pénztári hivatalhoz százával érkeztek az egyházközségek adócsökkentési nyugtái, olyan időben, amikor még sem utalványozási jegyzék, sem pénz nem érkezett a pénztárhoz. Sőt azt sem jelezte senki sehonnán, hogy 382 egyházközség részére 344,971 k. 42 fillért kell-vén szétküldeni, az új pénztári ágazathoz, annak kezeléséhez megfelelő könyv készítésével és nyitásával a pénztárnak be kell előre rendezkednie. Az egyházközségek az egyházkerület nagy területén a központról előbb megkapták a nyugtálapot, mint a pénztár a szükséges információt. Csak ma van a pénztár abban a helyzetben, hogy kezében van az utalványozási jegyzék, de pénz még ma sincs. A Magyar Földhitelintézet cheque-lapon utalványozta ugyan egy helybeli nagy tekintélyű pénzügyészhez az összeget, de míg az ügylet a maga körülményes eljárásával a postatakarék pénztárnál lebonyolittatik, abba 6—8 nap bele telhetik. Ez az oka annak, hogy a pénztári hivatalnak lehetetlenség volt csak meg is kezdeni az expedialást. Legyenek azért néhány napi türelemmel egyházközségeink; a kezdet nehézsége néhány nap alatt le lesz győzve és a segélyek utnak lesznek indítva.

— **Nyilatkozat.** Nagytiszteletű Szerkesztő Ur! Beesés lapja: a „Debreceni Prot. Lap“-ok hasábjain; (az 1908 Julius 25-iki számban) bár kezdetben burkoltan, később leplezetlenül, szerény nevem is megfordult. „*Alethész*“ ur, „az igazságügynek rajongó bajnoka“ oly kiméletlenül és igaztalanul támadott meg, hogy azt szó

nélkül nem hagyhatom. Igen rossz információból szerezte ellenem ontott vádjait. Midőn ezeket mint valólanokat önérzetesen visszautasított: Krisztus Urunk ama szavaival zárom be a nyilvános polemiát: „valamit akartok azért, hogy cselekedjenek az emberek ti veletek, azont cselekedjete^{ti} is azokkal, (Máté ev. 7. r. 12. v.) Kölese 1908 dec. 23. tisztelettel *Portnyig György* ref. esp. lelkész.

Romok—reformok. Szondi Lajos kisperegi lelkésznek lapunk n. é. munkatársának általánps figyelmet keltett cikksorozatát az új évi számokban fogjuk folytatni. Előre is felhívjuk e közleményekre olvasóink figyelmét és jelezzük, hogy cikkíró isteniszteleti dolgainkra s a formáirra kérdésére is kiterjeszkedik.

— **Epilogus.** A püspökválasztás utóhangjaiként egy szolgálati bizonyítvány közöltetett a S—i. lapokban, mit az esperesi kar adott ki. Eltekintve attól a körülménytől, hogy ki jogosított az ilyen bizonyítványok kiállítására, az a meggyőződésünk, hogy ez okmány kiállítását kérni se volt valami helyes, közreadása pedig egyenesen céltévesztett dolog. Tulajdonosának semmit se használ. A tényeket a mit állít, meg nem változtathatja, csak a mit állít, az is csak teljesen subjectiv dolog. A közérdeknek pedig határozottan árt, azért is mert a napirendretérést akadályozza s azért is, mert új kellemetlenségeket támaszt. Mindezekre többé semmi szükség nincsen. Mindenki belenyugodott már a választás eredményébe, erre kérjük ismételtén Dicsőfi József nt. urat is.

— **Diákjaink Nagysomkuton.** Nagysomkut a régi Kővárvidék székhelye, régen tiszta magyar vidék volt. Ma e részeken csak bujkál a magyar és alig van református. De azok a kik vannak erős magyarok, ilyenek a nagysomkuti reformátusok is, a kik templom nélkül és lelkész nélkül is hívek az evangéliomhoz. Sőt, megépülni kívánnak anyaegyházzá s e végből templomépítésre is gondolnak. E célból hangversenyeztek ott a debreceni főiskola diákjai, kiknek szerepléséről, az alábbi szép levél tesz bizonyosságot:

Nagyságos akadémiai Igazgató ur! Nagysomkuton, Kővárvidék egykori székhelyén távol mindazon vidéktől ahol nagyobb tömegben lakik a magyarság, körül fodorva a románság erős hullámai által, kik velünk nem éreznek, nyelvünket nem beszélnek, itt ahol a nemzetiségek gazdag egyházak kebelében, fényes templomokban imádják az Istent, mi pedig közel négyszáz magyar református, mint a régi keresztyének, csak egy sziveségből átengedett szobában gyűlhetünk össze isteniszteletre: évek óta sovárgunk, reménykedünk, hogy öse-

inktől örökölt hitünk szerint és ahogy megértjük: édes magyar nyelvünkön, mely még itt zengzetesebb nekünk, saját templomunkban imádhassuk Istenünket.

Páratlan buzgalommal, lelkesedéssel és áldozatkézséggel erőnkön felül megadóztattuk magunkat, csak hogy szent célunk kiviteléhez minél közelebb érhessünk. Ebből a célból, templom építési alapunk gyarapításra rendeztünk f. év. november hó 29-én a debreceni akadémiai ifjuság szives és sikeres közreműködésével hangversennyel egybekötött zártkörű mulatságot. A fényesen sikerült mulatság 300 és egynéhány korona tiszta jövedelmet hozott a szent célra.

Nagyságos Igazgató Ur! Hogy ez az összeg milyen mennyiség, csak az tudja, kinek semmije sincs. Mi határtalan boldogok vagyunk, hogy ezzel is közelebb vagyunk kitűzött célunkhoz. Ezen boldog mámorunkban azonban hálátlanok volnánk, ha megfélekedznénk Nagyságod kegyes jóságáról, ki jó és nemes szívének sugallatát követve, elbocsátotta hozzánk azt a huszonhárom talpig derék akadémiai hallgatót, kik tudatásokkal és ebből folyó közreműködésükkel nekünk az említett anyagi sikert biztosították.

De nem csak anyagi sikerről van itt szó hanem a legnagyobb mérvű erkölcsi sikeréről is. Mert az a huszonhárom ifju ember, azzal a szimpatikus, intelligens megjelenéssel azzal a kellemes társalgási modorral, azzal a mindenkit egyformán megbecsülni tudó s művelt emberekhez illő eljárással nem csak nekünk, kiknek szeretett kedves vendégeink voltak, hanem a debreceni akadémianak és e nemzetiségi vidéken a magyar névnek is dicsőséget szereztek.

Örömünk nagy, de nem kisebb hálánk, mellyel Nagyságodnak kegyes jóságát a nagysomkuti hívek nevében ezuton is megköszönve a ref. egyház nevében.

Mély tisztelettel maradtam a Nagyságos akadémiai Igazgató urnak legalázatosabb szolgálja

Nagysomkut 1908. december hó 10-én.

Veress József,
gondnok.

Felelős szerkesztő:
Dr. Ferenczy Gyula.

— **A hátralék.** Tisztelettel felhívjuk előfizetőinket, hogy hátralékos tartozásaikat az esztendő végéig okvetetlen befizetni méltóztassanak. A hivatalos hirdetési díjakról külön számlákat küldünk szét, de a többi hátralékosokat egyenként nem is győzzük most kiírni s egyelőre csak e helyen szölitjük fel arra, a mit régen teljesíteniök kellett volna: a mult és folyó évi előfizetési pénzek beküldésére.

Kálvin János művei.

Szerkeszti **CZEGLÉDI SÁNDOR.**

Eddig megjelentek :

1. A genfi egyház kátéja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyékről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet bíboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.

Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A pécsi theol. fakultás hitcikkei Kálvin elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér

Minden kötet külön kapható.

E hat mű egy diszes kötetben is meg fog jelenni.

— A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára 4 k. 50 fill. —

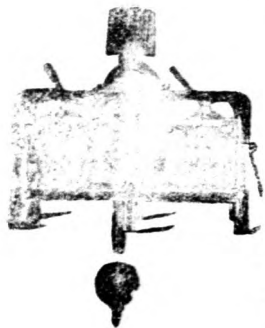
Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizománysánál

Kis Tivadar

PÁPÁN.

Toronyórák

palota-, városi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cze-
ment palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott
fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton
és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

Figyelem!

Szőlőoltványt, szőlővesz-
szőt ne rendeljen addig,
mig tőlem árjegyzéket
nem kér! Gyökeres olt-
ványok ezre 140 korona,
Delaware ezre 100 korona.

Czím :

Szigyártó Nagy Mihály

Felsőseged, Somogy megye.

Ujjonnan megjelent művek!

HÓSEÁS.

Theologiai magántanári vizsgai dolgozat.

Irta:

Ceglédi Sándor

velikai-pisanicai református missiói lelkész.

Ára füzve 3.50 korona.

Halotti beszédek és imák

Irta:

KIS GÁBOR

volt pápai református lelkész.

Terjedelme 15 és fél iv. Tartalmaz 71 halotti beszédet és imát.

Ára füzve 4 korona.

Megrendelhetők a kiadónál:

KIS TIVADAR

könyv- és papirkereskedésében Pápán, Fő-utca 21 sz.

MÜHLE VILMOS

es. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legszebb diszfák,

cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele.
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bér.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

Mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos toronaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és díszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, díszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jókötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószekeken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcsészakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap* és *aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stílusban, levéltári okmánytartók.*

Baktai EGRY FERENCZ

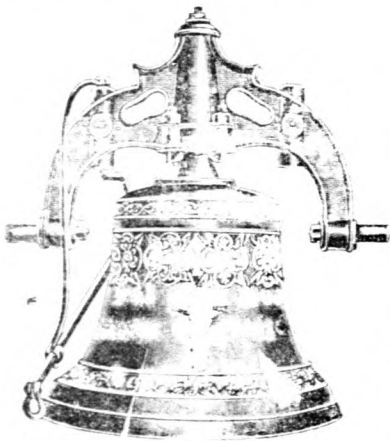
Harangöntő

KISGEJŐCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntetve : Budapest Hódmezővásárhely Pécs és az országos Iparegyesület által, ezen felül nagyon sok elismerő irat.

Készít
harangokat

Előre meghatározott hangnemben a legmeszszóbb menő jótállás mellett, továbbá

vasharang-lábakat
és régi

harangokat,

szabadalmazott forgatható vaskoronákra át-szerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felsőrészükön a hege-düéhoz hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet-ekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy-
éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piac-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

férfi, fiu és leányka ruha-üzlete.

A járókelőket megállítják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az téli idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi-ruha üzletnek, mely 56 év óta áll fenn jó hírneve a közön ég körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pa arul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövete-
tekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak** mely minden darabon ki-
van fektetve, a mennyiben a **szabott árak** tüntetve látható, a leg-
pontosabban lesz betartva, ugy, hogy a közönség a legpontosabb bizalom-
mal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesíti és a meg-
nem felelő árut készséggel visszaveszi.

Alapított 1845-ben.

Mérték sz. int. külön osztály

ALAPÍTOTTOTT 1845-BEN.

Baktai EGRY FERENCZ

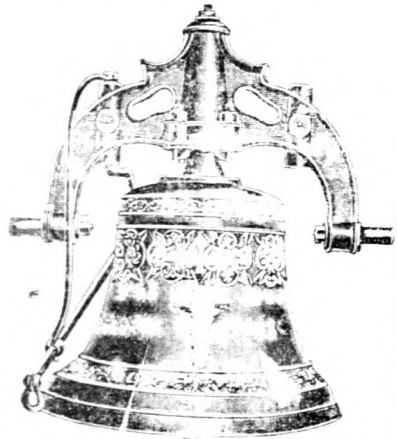
Harangöntő

KISGEJÓCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntetve : Budapest Hódmezővásárhely Pécs és az országos Iparegyesület által, ezen felül nagyon sok elismerő irat.

Készít

harangokat

Előre meghatározott hangnemben a legmeszszebb menő jótállás mellett, továbbá

vasharang-lábakat és régi

harangokat,

szabadalmazott forgatható vaskoronákra szerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a bepedéshez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruk. Hely szerkezeti 327 kg-os harang hangban egyenlő 467 kg-os régi modori haranggal. Ajánl továbbá forgatható vaskoronákat, régi harangok lyukakkal való újra szerelését és vertyas-harang alvanyokait. Költségteljesek és képes árakért díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896. orsz. kiáltáson milleniumi nagy érdemmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piac-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

férfi, fiu és leányka ruha-üzlete.

A járókelőket megállítják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az téli idény legújabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi-ruha üzletnek, mely 56 év óta áll fenn jó hírneve a közön ég körében a népszerűséget megszerezte, különösen imponans az üzlet belseje, melyben pa arul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra van fektetve, a mennyiben a **szabott árak** mely minden darabon kitüntetve látható, a legpontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönseg a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesíti és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

Alapított 1845-ben.

Farago György (Debr. Protestáns Lap) könyvnyomdája Debrecen.

Mérték sz ínt külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-BEN.